

Afet Yönetim Döngüsü Çerçevesinde Kamusal Alanların Önemi: 6 Şubat Kahramanmaraş Depremi Deneyimi

The Importance of Public Spaces in the Framework of the Disaster Management Cycle: February 6 Kahramanmaraş Earthquake Experience

Başak TURNA ^{1*}

Pınar SAVAŞ YAVUZÇEHRE ²

¹ Pamukkale Üniversitesi, basak.turna.akademik@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0414-420X

² Pamukkale Üniversitesi, pyavuzcehre@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7726-1119

* Yazışılan Yazar/Corresponding author

Makale Geliş/Received: 07.11.2023

Makale Kabul/Accepted: 12.02.2024

Araştırma Makalesi / Research Paper

DOI: 10.47097/piar.1387191

Öz

Türkiye, coğrafi konumu ve jeolojik yapısı nedeniyle çeşitli afetlere maruz kalan bir ülkedir. İnsanların olağan yaşamsal faaliyetlerini kesintiye uğratan afetler, fiziksel, ekonomik ve sosyal alanlarda olmak üzere pek çok alanda olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Bu bakımdan, olası can ve mal kayıplarını önlemek adına afet yönetimi ile ilgili gerekli önlemlerin alınması hayati önem taşımaktadır. Bu kapsamda çalışma, kamusal alanların önemine ve afet anlarında üstlenebileceği işlevlere dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, 6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye'nin Kahramanmaraş ilinde meydana gelen depremler sonrasında büyük hasar gören Dulkadiroğlu İlçesi örnek alan olarak seçilmiş ve sorgulayıcı ve yorumlayıcı bir kaygı ile nitel araştırma yöntemleri (yerinde gözlem, doküman analizi) kullanılmıştır. Dulkadiroğlu İlçesi ile sınırlı olan bu çalışmada, yerel yönetimlerin stratejik planlarında ve uygulamalarında kriz anlarına yönelik sığınım politikalarının bulunmadığı, kamusal alanların afet sonrasında yönelik yeterli tasarımı sahip olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamusal Alan, Afet Yönetim Döngüsü, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi, Dulkadiroğlu İlçesi.

Jel Codes: H83, H84, H12, Z18.

Abstract

Türkiye is a country exposed to various disasters due to its geographical location and geological structure. Disasters that interrupt people's normal vital activities lead to negative consequences in many areas, including physical, economic and social areas. In this regard, it is vital to take necessary precautions regarding disaster management in order to prevent possible loss of life and property. In this context, the study aims to draw attention to the importance of public spaces and the functions they can undertake in times of disaster. In the study, Dulkadiroğlu district, which suffered great damage after the earthquakes that occurred in Kahramanmaraş province of Türkiye on February 6, 2023, was selected as a sample area and qualitative research methods (on-site observation, document analysis) were used with an inquisitive and interpretive concern. In this study, limited to Dulkadiroğlu District, it was found that local governments do not have avoidance policies for crisis moments in their strategic plans and practices, and that public spaces do not have adequate post-disaster design.

Keywords: Public Space, Disaster Management Cycle, 6 February 2023 Kahramanmaraş Earthquake, Dulkadiroğlu District.

Jel Kodları: H83, H84, H12, Z18.

1. GİRİŞ

Türkiye'de en sık görülen afetlerin başında depremler gelmektedir. Aktif fay kuşakları üzerinde yer alan Türkiye, yüksek riskli ülkeler sıralamasında dünyada dördüncü sırada yer almaktadır. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) Deprem Dairesi Başkanlığı'nın paylaştığı istatistiklere göre; 1900-2019 yılları arasında Türkiye'de 4.0 ile 7.9 (Mw) arasında değişen büyüklüklerde 13 bin 687 adet deprem meydana gelmiş ve 86 bin 456 kişi yaşamını yitirmiş, 603 bin 131 yapı ise yıkılmış ya da ağır hasar görmüştür (AFAD, 2012: 8). 2022 Yılında vuku bulan doğal afet olaylarına ilişkin son istatistikler incelendiğinde Türkiye'de gerçekleşen 22.982 doğa olayının (deprem, sel baskını, heyelan, çığ vb.) %91,61'i deprem kaynaklıdır (AFAD, 2023:1).

Önlenemeyen bir olgu olan depremler, can ve mal kayıplarına yol açabilmektedir. Olası zararların en aza indirilmesi açısından afetler ile afet yönetim döngüsü arasında doğru ilişkinin kurulması önem arz etmektedir. Afete maruz kalma risklerinin azaltılmasına yönelik tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bu anlamda kentte yaşayan vatandaşların kolayca erişebildiği, toplumun tüm bireylerinin kullanımına açık olan kamusal alanlar, afetlerden kaynaklanan olası kayıpların azaltılması bakımından fırsatlar sunmakta afet sonrası dönemde uygun alanların sağlanması, acil durum müdahale ve toplumun toparlanma süreci açısından önemli roller üstlenebilmektedir.

Dünya üzerinde deprem vb. doğal afetlerle karşı karşıya kalan çok sayıda ülke bulunmaktadır. Bu ülke örnekleri incelendiğinde, afetlerle mücadelede kamusal alanların önemli işlevler üstlenebildiği görülmektedir. Kamusal alanlar, kentte bulunan meydan, park, bulvar gibi kentte yaşayan herkese açık ve herkesin kolaylıkla erişebildiği alanlardır. Günlük yaşamda sosyo-kültürel aktiviteler amacıyla kullanılan kamusal alanların, afet anlarında da etkin bir biçimde kullanılması amacıyla yasal düzenlemeler yapıldığı ve kamusal alanların afet yönetiminde etkin kullanılabilmesine yönelik tasarlandığı görülmektedir. Allan ve Bryant (2011), yapmış oldukları çalışmada 1906 San Francisco depremi ve 2010 Şili depremi olmak üzere iki örnek olaya odaklanarak deprem afeti sonrasında çok sayıda kişinin uzun süre boyunca sığınma ve barınma amacıyla yararlanabileceği kamusal alanların önemine dikkat çekmiş ve kentsel mekânın tasarımının, yalnızca günlük kentsel yaşamın kalitesine önemli ölçüde katkıda bulunmakla kalmayacağını, aynı zamanda temel yaşam desteği ve afet durumunda bir iyileşme aracı olarak da uyarlanabilecek şekilde tasarlanması gerektiği sonucuna ulaşmıştır (Allan ve Bryant, 2011: 34). Saxena (2016), bir afet sırasında açık alanların afet risklerinin azaltılmasına nasıl katkı sağladığını anlamak amacıyla literatür çalışması yapmış ve afet yönetimi için açık ve inşa edilmemiş alanların çeşitli ve kapsamlı rolüne dikkat çekmiş, bu alanların kentsel tasarıma uygun şekilde planlanması gerektiği sonucuna ulaşmıştır (Saxena, 2016: 2).

Literatürde afet yönetim döngüsünü inceleyen ulusal ve uluslararası çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bununla birlikte, çalışmaların farklı disiplinlerde (mimarlık, arkeoloji, kamu yönetimi) ele alınması nedeniyle farklı odak noktalarına temas ettiği ifade edilebilir. Dolayısıyla literatürde farklı odak noktalarını içeren çalışmalar değerlendirildiğinde, doğrudan "afet yönetim döngüsünde kamusal alan" konulu çalışmaların kısıtlı ya da çok az sayıda olduğu gözlemlenmektedir. Ancak yapılan çalışmalar ele alındığında afet sonrası toplanma alanlarının genel olarak açık kamusal alanlardan oluştuğu ifade edilebilir.

Akten (2023) tarafından yapılan çalışmada, afet yönetim planları bağlamında açık-yeşil alanların gerekliliği ve önemi ele alınmış ve çalışma sonucunda Türkiye’de kentsel planlama çalışmalarında bu alanların etkin olarak ele alınmadığını, iktisadi sebeplerle çoğu zaman başka sektörel alanlara dönüştürülebildiğine dikkat çekmiş ve bu durum neticesinde Türkiye’de hem niteliksel hem niceliksel anlamda yeterince kentsel açık ve yeşil alanların ortaya çıkmadığı bulgusuna ulaşmıştır (Akten, 2023: 292). Türer Başkaya (2023) çalışmasında kentsel açık alanların deprem öncesi, sırası ve sonrasında kentsel peyzaj planlamasının sunabileceği olanaklara odaklanmış ve sürdürülebilirliğin teminine yönelik stratejiler sunmuştur (Türer Başkaya, 2023: 55). Saygılı ve Akpınar (2022), Aydın ili Efeler ilçesindeki 21 mahallenin olası bir afet sonrasında afet ve acil toplanma alanlarının yeterliliğini belirlemeyi ve eksik ya da yetersiz olan alanları tespit ederek oluşturulan haritalar ile durum değerlendirmesi yapmayı amaçlamış, toplanma alanı verilerini açık alanlar, aktif yeşil alanlar, pasif yeşil alanlar ve kamusal alanlar olarak gruplandırmıştır. Sonuç olarak bu ilçenin toplam afet ve acil toplanma alanlarının nüfusa oranlandığında yeterli olduğunu ancak, mahalle ölçeğinde değerlendirildiğinde, her mahallede kendine yetebilecek kapasitede toplanma alanının olmadığı bulgusuna ulaşmıştır (Saygılı ve Akpınar, 2022: 310).

Sılaydın Aydın vd. (2020), çalışmasında, afet durumunda toplanma alanı olarak kullanılabilme potansiyeline sahip sosyal altyapı alanlarının mevcut imar planlarındaki durumlarını İzmir kenti örneğinde değerlendirmiştir. Bu alanlarla ilgili olarak oluşturulacak politikaların kentlerin afetlere karşı dirençliliğini artırma sürecindeki önemi imar planları çerçevesinde vurgulanmıştır (Sılaydın Aydın vd., 2020: 373). Kırçın vd. (2017), dünyada afet anlarında yararlanılan ve başarılı olmuş yeşil alan tasarımı örnekleri üzerinden afet sonrası toplanma alanı olarak yeşil alanlardan yararlanılma potansiyellerini araştırmıştır. Çalışma sonucunda, Türkiye’deki yeşil alanların afet sonrası toplanma alanı olarak kullanılma olanaklarının çoğaltılması doğrultusunda öneriler geliştirmiştir (Kırçın vd., 2017: 8).

Çalışmadaki temel soru afet anlarında ‘toplanma alanları’ olarak kullanılan kamusal alanların hangi işlevler üstlendiği ve yeterli koşullara uygun olup olmadığıdır. Çalışmada, nitel veri toplama yöntemi olan gözlem ile doküman analizi teknikleri kullanılmıştır. Bu kapsamda çalışmada, Kahramanmaraş İli, Dulkadiroğlu İlçesi’nde kamusal alanların afet sonrası kullanımları yerinde gözlenmiştir. Kahramanmaraş’ın nüfus yoğunluğunun fazla olduğu iki merkez ilçesinden biri olan ve 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen deprem felaketinden sonra ağır hasar alan Dulkadiroğlu ilçesi örnek alan olarak seçilmiştir. Bu ilçe sınırlarında bulunan kamusal alanların afet sonrası kullanımları nitel araştırma yöntemlerinden biri olan gözlem tekniği ile ele alınmaya çalışılmıştır.

Çalışmada kullanılan bir diğer yöntem ise “doküman analizi” yöntemidir. Bu kapsamda çalışmada, 5393 Sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde ilçe belediyelerinin mevzuata dayanan sorumlulukları kapsamında, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin ve Dulkadiroğlu İlçe Belediyesinin resmi internet sitesi ve Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin ve İlçe belediyelerinin hazırladığı 2020-2024 tarihli stratejik planlar doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Afet yönetim döngüsü çerçevesinde kamusal alanların önemini konu edinen çalışma, kamusal alanların afet yönetiminde işlevsel kullanımının önemine dikkat çekilmesini amaçlamıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kökene Antik Yunan'a dayanan kamusal sözcüğü, Latince 'deki "populus" (halk) kelimesinden türetilmiştir. Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde yer alan anlamına göre kamu, "Bir ülkedeki halkın bütünü, halk, amme" olarak tanımlanmıştır. "Kamusal" sözcüğü ise herkese açık, umumi, kamuya ait anlamlarını taşımaktadır (Uzgören ve Erdönmez, 2017: 41).

Kamusal alan ya da mekân, "herkese ait olan ve tüm yurttaşların kullanımına açık yer" olarak tanımlanabilmektedir. Kamusal alan, "kentsel veya kentsel olmayan bir topluluğun içinde yer almakta ve meydan, cadde gibi somut bir alanı içermektedir (Gül vd., 2019: 17). "Kamusal alan" terimi "kamuya ait, kamu ile ilgili işlerin yapıldığı yer" olarak halkın tamamına ait alanları ifade etmek için kullanılabilir. Kamusal ifadesi özel olanın zıttı olarak ya da devlete ait olan, devletin temsil edildiği alan, "resmi alan" anlamında da kullanılabilir (sozluk.gov.tr, 2023:1; Firidin Özgür, 2017: 81).

Kamusal alan kavramının geçmişi Antik Yunan dönemine uzanmakta olup yurttaşlar arasında toplumsal etkileşimin, fikir paylaşımının sağlandığı, hürriyetlerin alanı olarak ifade edilmektedir. Kamusal alan kavramı, Antik Yunan'da doğmuş ve günümüze kadar pek çok disiplin (Siyaset bilimi, felsefe, tarih, sosyoloji, iletişim, mimarlık, şehir planlama) tarafından farklı perspektiflerde ele alınmış bir kavramdır. Kavramın kuramsal temelleri siyaset felsefesine ve siyaset bilimi alanında yapılan çalışmalara dayanmaktadır¹ (Zabcı, 2012: 112). Toplumun tamamının ortak faydasını sağlamaya dönük olan kamusal alanlar, kentlilerin tamamının erişiminin mümkün olduğu ve kentte yaşayan ve/veya dışarıdan gelen herkesin eşit olarak kullanımına sunulmuş kentsel mekanlardır (Erdönmez ve Çelik, 2016: 145). Aynı zamanda kentsel açık kamusal alanların² kent ile kentli arasında bütünleşmeye katkı sağladığı, toplumu birbirine bağlayan ortak bir zemin oluşturduğu değerlendirilmesinde bulunabilir (Erdönmez ve Akı, 2005: 71). Kamusal alan kavramı mekânsal olarak fiziksel anlamda ele alındığında "Toplumun değer, kültür, dil gibi insana has olguların aktarıldığı, paylaşıldığı veya hayat verildiği bir ortam" olarak tanımlanabilir (Donat ve Savaş Yavuzçehre, 2016: 116). Kamusal mekanlar, tarihsel açıdan kentlerin içerisinde sürekli değişim halinde olan toplumun ortak alanı olarak değerlendirilebilir.

Kentlerde toplumsal paylaşımların üst seviyede gerçekleştiği kamusal alanlar "kent aynası- kalbi" olarak da nitelendirilebilmektedir. Kişilerin özel mülklerinin aksine herkesin erişebildiği alanlardır (Erdönmez ve Akı, 2005: 74). Kamu yararı için düzenlenen ortak yaşam alanı ve mekanlardan oluşmaktadır. Kentsel açık kamusal alanlara meydanlar, parklar, kentsel açık yeşil alanlar, pazar yerleri, caddeler, sokaklar, kaldırımlar örnek olarak gösterilebilir. Kentsel açık kamusal alanlarda çok sayıda insan bir arada olup, birbirleriyle iletişim kurabilmekte ve sosyalleşebilmektedir. Oynayan çocukları, kutlamaları,

¹Afet yönetim döngüsü (AYS) çerçevesinde kamusal alanların kullanımlarına odaklanan bu çalışmada ele alınacak "kamusal alan" kavramı düşünsel, ideolojik tartışmalardan ziyade fiziksel boyutu olan "kamusal mekân" ile ele alınmaktadır. Kamusal alan kavramı, esasen kamusal alanların somutlaştıkları yer olan kamusal mekân ile değerlendirilmektedir. "Tabiatıyla her kamusal mekân aynı zamanda bir kamusal alandır" (Donat ve Savaş Yavuzçehre, 2016: 511).

²Açık kamusal alanlar, "Bir kentin ya da bir yerleşimin sınırları içinde kalan, topluma, doğrudan ya da dolaylı olarak çevresel, sosyal ve ekonomik faydalar sağlayan ya da sağlama potansiyeli bulunan tüm inşa edilmiş alanlar" olarak tanımlanmaktadır (Erdönmez ve Akı, 2005: 74).

konuşmaları, toplu eylemleri ve pasif iletişimi kapsayan sosyo-kültürel bir doku oluşturma noktasında bu alanlar önemli roller üstlenmektedir (Karayılmazlar ve Çelikyay, 2018: 84).

Kamusal alanların tarihsel süreçte gelişimi ve yüklendikleri roller ele alındığında kamusal alanların toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik değişimlerine paralel olarak evrilmiş olduğu ve tarih boyunca insanlığın yaşadığı dönemlere ve toplumsal yapıya bağlı olarak farklılık gösterdiği ifade edilebilir. Bu alanlar, çeşitli dönemlerde farklı işlevler ve anlamlar kazanmış; toplumsal etkileşim, kültürel ifade, dinlenme ve eğlence gibi çeşitli işlevlere hizmet etmiştir (Gül vd. 2019: 16). Antik Yunan'da agoralarda³ yurttaşın kendini ifade edebildiği bir alandan, günümüzde kamuoyunun oluşumuna kadar uzanan tarihsel bir serüvene sahip olduğu ifade edilebilir.

Antik çağlarda, kamusal alanlar genellikle kent merkezlerinde yer almıştır. Bu alanlar, pazarlar, forumlar ve toplumsal etkinlikler için kullanılan açık meydanları içermiştir. Örneğin, Antik Yunan ve Roma kentlerinde, agora ve forumlar kamusal yaşamın merkezi olmuştur (Nalbant, 2016: 12-15). Orta çağ ve feodal dönemde, kamusal alanlar genellikle kilise ve kraliyet otoritesi tarafından kontrol edilmiştir. Antik Yunan'daki agoranın yerini Orta Çağ Avrupa'sında şato ve saraylar almıştır (Onat, 2013: 72). Bu bağlamda, kamusal alan kavramında Orta Çağ'da bir değişimin yaşandığı ifade edilebilir.

Rönesans ve Aydınlanma döneminde kamusal alanların önemi artmıştır. Bu dönemde, kent meydanları, parklar ve caddeler, bilimsel ve entelektüel tartışmaların yapıldığı, ticaretin geliştiği ve sosyal etkileşimin arttığı yerler haline gelmiştir. 18. Yüzyılın sonlarında Birleşik Krallık'ta doğan Endüstri Devrimi ise kentlerdeki kamusal alanların, hızlı ve keskin bir biçimde dönüşmesine neden olmuştur. Endüstriyel dönemde, fabrikaların ve sanayi tesislerinin etkisiyle kentlerin yapısı değişmiş ve kamusal alanlar sınırlı hale gelmiştir. Ancak aynı dönemde, kent parkları ve yeşil alanlar da gelişmiştir. 20. yüzyılda, kamusal alanların planlanması ve yönetimi önem kazanmıştır. Kentleşme süreciyle birlikte, kentlerdeki nüfus artışı ve kentleşme sorunları, kamusal alanların kullanımını ve tasarımını etkilemiştir. Bu dönemde, kamusal alanların korunması, geliştirilmesi ve sosyal fonksiyonlarının desteklenmesi üzerine odaklanmıştır. Bugün, kamusal alanlar, kentlerin sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Bu alanlar, toplumun ortak kullanımına açık olup, sosyal etkileşimin, kültürel etkinliklerin, rekreatif faaliyetlerin ve demokratik hakların kullanımının desteklenmesine olanak tanımaktadır (Gökgür, 2017: 4-5; Donat ve Savaş Yavuzçehre, 2016: 508-514). Bu doğrultuda, kamusal alanların gelişiminin toplumun değerlerine, ihtiyaçlarına ve yaşam tarzlarına paralel olarak devam ettiği ifade edilebilir.

Kuramsal açıdan kamusal alan kavramının tanımlanması ve kavram üzerinde yoğun tartışmaların gerçekleşmesi ise siyaset bilimci J. Habermas'ın 1962 yılında yayımladığı "Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü" adlı eseriyle başlamıştır. Siyaset felsefesi alanında kavram sıklıkla kullanılmıştır (Nalbant, 2016: 17). Kamusal alan kavramı, Habermas'ın kamusal alan teorisinde, etkileşimli bir konuşmanın gerçekleşebileceği, özel alandan bağımsız bir alan olarak tanımlanmıştır. Bununla birlikte Habermas kamusal alanı, sağlıklı

³"Antik Yunan kentlerinde kamusal faaliyetlerin gerçekleştirildiği geniş alanlara "Agora" adı verilmektedir. Halka açık alanlar olan agoraların çevresinde kamu yapıları yer almaktadır" (Gül vd., 2019:18).

bir demokratik yönetim için de gerekli koşul olarak öne sürmüştür. Habermas'a göre (Habermas, 2005: 95), kamusal alan kararların alınmasında herkesin eşit bir şekilde bir araya gelebildiği-izleyebildiği akılcı çözümleyici fikirlerin tartışılabildiği bir uzlaşma alanını ifade etmektedir. Kamusal alan, tüm bireylerin erişebildiği, özgür bir şekilde bir araya gelebildiği, sosyal hayat içinde kamuoyuna benzeyen bir yapının oluşturulabildiği ve bireylerin yalnızca kamu yararına ilişkin meseleler dışında da toplanıp, düşüncelerini açıklayabildiği, kanaatlerini yayınlatabildikleri, kısıtlanmadıkları bir alan olarak tanımlanmış ve kamusal alanın herkese açık olduğu vurgulanmıştır (Acar, 2022: 49; Erdönmez ve Akı, 2005: 76).

J. Habermas'ın yanı sıra kavramı geri dönülmez bir şekilde siyasal kuramın hafızasına kaydeden ve demokrasi tartışmalarının merkezinde yer almasını sağlayan bir diğer isim, çağdaş siyaset felsefesinin en önemli isimlerinden biri olan H. Arendt'tir. Arendt'in "İnsanlık Durumu" adlı eseri kamusal alan tartışmaları için günümüzde hala ana kaynaklar arasında yer almaktadır (Zabcı, 2012: 110). Arendt'e göre (2006: 74, 92), kamusal alan, insanların birer birey olarak herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın, uyum içinde bir araya gelerek birlikte hareket ettikleri, herkese açık olan alandır ve "herkese açık olan" anlamında en fazla Arendt'in kavramsallaştırmasında karşımıza çıkmaktadır (Sarıbay, 2000: 5). Arendt'in, kamusal alan terimi, alenileşme ve ortaklaşa sahip olunan dünya anlamlarını içermektedir. Kamusal alan, "tartışma ve eylemin olduğu siyasetin alanıdır; özel alan ise insanların doğal alanı olarak siyaset öncesi alana karşılık gelir" (Donat ve Savaş Yavuzçehre, 2016: 117).

Özbek (2004: 37)'e göre kamu, "geleneksel yüz yüze insan ilişkileri aracılığıyla kurulan topluluktan farklı olarak, yüz yüze ilişki zorunluluğu taşımayan birbiriyle mesafe içinde yaşayan insanların aynı sorun, fikir, olay etrafında iradi, gönüllü olarak bir araya gelmesiyle oluşan modern bir, bir aradalık tarzı" olarak tanımlanmakta ve ortak, aleni alanlar kamusal alan kavramı ile nitelendirilmektedir.

Kamusal alanlar kamunun yararına düzenlenmiş mekanlardır. Bu mekanlara örnek olarak meydanlar, çarşılar, kutlamaların yapıldığı alanlar, sayılabilir. Bu alanlar, kentlilerin ortak yaşamına ait en somut göstergeler olarak kabul edilmektedir. Kentlilerin bir araya geldiği ve birbirleriyle iletişim halinde oldukları bu alanlar hem toplumu bütünleştirmekte hem de kültürel etkileşimi mümkün kılmaktadır (Savaş Yavuzçehre ve Çezik, 2015: 23). Bununla birlikte bu mekanlar, kentte yaşayan kişilerin toplumsal, fiziksel gereksinimlerini karşılayabildikleri alanlar olarak nitelendirilebilmektedir (Donat ve Savaş Yavuzçehre, 2016: 505-506; Karayılmazlar ve Çelikyay, 2018: 83-86).

Tüm kentlilerin yararlanabildiği bazı sosyal aktivitelerin gerçekleştirilebildiği veya yalnızca durup dinlenmek amacıyla kullanılabilen kamusal alanlar, afet yönetim sürecinde de önemli işlevler üstlenebilmektedir. Meydana gelen afetlerin fiziksel, toplumsal ve ekonomik birçok olumsuz sonucu bulunmaktadır. Kesin olarak yeri ve zamanı önceden tahmin edilemeyen bu olayların yol açtığı yıkımla mücadele etmek için ülkeler tarafından çeşitli çözüm önerileri geliştirilmiştir. Bu bakımdan afet anında ve sonrasında ortaya çıkabilecek olası tüm olumsuzlukları önlemek veya insan hayatı üzerinde yol açtığı yıkımı en alt düzeye indirmek için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların tamamına "afet yönetimi" adı verilmektedir. Afet yönetiminin temel hedefi ise afetin yol açtığı yıkımı önlemektir (AFAD, 2012: 25). Afetlerin yol açtığı olası tahribatları önlemek amacıyla afet yönetimi ile ilgili pek çok döngü-model geliştirilmiştir. Genel kabul gören temel afet yönetim döngüsü ise "risk ve

zarar azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme ve yeniden inşa" aşamalarından oluşmakta ve bu aşamaların tamamı afet yönetim döngüsü olarak ifade edilmektedir (Kahraman vd., 2021: 7-8).

Şekil 1. Afet Yönetimi Döngüsünün Aşamaları

Kaynak: www.afad.gov.tr, Erişim Tarihi: 22.04.2023

Şekil 1 incelendiğinde afet yönetim döngüsünde iki ana evrenin bulunduğu görülmektedir. Bunlar; risk yönetimi ve kriz yönetimidir. Risk yönetimi, afet öncesindeki çalışmalar ile ilgili iken, kriz yönetimi afet anı ve sonrası ile ilgili faaliyetleri kapsamaktadır. Risk yönetimi evresi kendi içerisinde hazırlık, zarar azaltma ve önleme evreleri şeklinde gruplandırılırken, kriz yönetimi kendi içerisinde afet anı ve sonrası için müdahale, iyileştirme ve yeniden inşa olmak üzere temel evrelere ayrılmaktadır (AFAD, 2012: 28).

Afet yönetimi döngüsü diyagramı bir afetin hem acil müdahale hem de iyileştirme aşamalarında meydana gelen bir dizi girişimi vurgulamaktadır. Bu girişimler kapsamında risk yönetimi dahilinde yürütülen afet öncesi faaliyetler, potansiyel bir tehlikenin neden olduğu insan ve mal kayıplarını azaltmak için alınan önlemlerden oluşmaktadır. Örneğin, farkındalık kampanyalarının yürütülmesi, mevcut zayıf yapıların güçlendirilmesi, hane halkı ve toplum düzeyinde afet yönetim planlarının hazırlanması vb. bu aşamada alınan bu tür risk azaltma önlemleri, zarar azaltma ve hazırlık faaliyetleri olarak adlandırılmaktadır. Bir afet sırasında ise afetten etkilenen kişilerin ihtiyaçlarının karşılanması ve acılarının en aza indirilmesi için yapılan girişimleri içeren faaliyetler acil müdahale faaliyetleri olarak nitelendirilmektedir. Bir afet meydana geldikten hemen sonra, etkilenen toplulukların erken toparlanmasını ve rehabilitasyonunu sağlamak amacıyla bir afete yanıt olarak alınan yürütülen faaliyetler bulunmaktadır (Khan vd., 2008: 47,48). Bunlar iyileştirme, yeniden inşa ve kalkınma faaliyetlerini içermektedir.

Afet yönetim döngüsünde, "tehlikelerin, kaynakların, idari birimlerin ve acil durumlardaki safhaların tümünün, bütüncül bir bakış açısıyla ele alınması ve planlama yapılmasına bütünlükli afet yönetim sistemi" adı verilmektedir (Yiğiter, 2005: 59-61). Bütünlükli afet yönetim sistemi, afet anını, öncesini ve sonrasını kapsayan afet yönetim döngüsünde bulunan her bir evrenin ayrı ihtisas alanları olmakla birlikte başarılı bir afet yönetimi için bu evrelerin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir (AFAD, 2012: 28). Bu tanıma rağmen, AFAD, Planlama ve Risk Azaltma Dairesi Başkanlığınca düzenlenen *Türkiye Afet Müdahale Planı "TAMP"* incelendiğinde, olası afetin gerçekleşmesi öncesi, sırası ve sonrasına yönelik senaryolar çerçevesinde sorumlu aktörler ve sorumluluklarının planlandığı görülmektedir. Bu plan incelendiğinde, çalışmanın daha çok afet sonrasına yönelik olduğu, afet öncesine hiç değinmediği dikkat çekmektedir (TAMP, 2024). Oysa, afet yönetimine bir bütün olarak yaklaşılması, olası kayıpları azaltacak ve afetle mücadele

etkinliğini artırarak olası can ve mal kayıplarını önleyebilecektir. Afet sonrası meydana gelebilecek zararları mümkün olduğunca önleyebilmek için afet öncesinde gerekli tedbirlerin alınması büyük önem taşımaktadır. Kamusal alanlar da bu çerçevede ele alındığında kentlilerin faydalanabileceği önemli kentsel mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

3. KAMUSAL ALANLARIN AFET YÖNETİM DÖNGÜSÜNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Kentte yaşayan vatandaşların kolayca erişebildiği, toplumun tüm bireylerinin kullanımına açık olan kamusal alanlar meydan, bulvar, park, okul bahçesi gibi kentlilerin kolayca fark edebildiği, kentliler tarafından bilinen alanları içermektedir. Kamusal alanlar, kentlilerin günlük yaşamlarında hem dinlenme amacıyla hem de sosyo-kültürel aktiviteleri gerçekleştirebilme amacıyla kullanılabilir. Kentlilerin kullanımına açık, sağlıklı yaşam çevreleri olma işlevi de bulunan kamusal alanlar, afet yönetim döngüsünde önemli işlevler üstlenmekte ve kentleri afetlere karşı dayanıklı hale getirmektedir. Afet yönetim döngüsünde kamusal alanlar, afet öncesi, sırası ve sonrasında çeşitli önemli işlevler üstlenebilmektedir. Bu işlevler, afetin etkilerini azaltmak, afetzedelerin ihtiyaçlarını karşılamak ve toplumun toparlanma sürecine destek olmak bakımından önem taşımaktadır. Kamusal alanlar, afet öncesi hazırlık sürecinde toplumu eğitmek ve bilgilendirmek için kullanılabilir, afet tatbikatları ve eğitim faaliyetleri için uygun ortamlar sunmaktadır. Bu alanlar, acil durum prosedürlerinin uygulanması ve toplumun afet senaryolarına hazırlanması için kullanılabilir (Kadioğlu, 2008: 20; Özcan vd., 2013: 4; Zhu vd. 2016: 27.1).

Afet yönetimi kapsamında kamusal alanlar, afete yönelik olarak kullanılacak farklı işlevler üstlenen alanlara dönüşebilmektedir. Örneğin; yakın dönemde yaşanan bir biyolojik afet olan Covid-19 pandemisinde bireylerin kentsel alanda mesafeli de olsa sosyalleşmek için kamusal alanlara ne denli çok gereksinim duyduğu tecrübe edilmiştir. Bu süreçte özel alanların yanı sıra kentlilerin tamamının erişimine açık olan kamusal alanlar, riskli olan kapalı kamusal mekanlara tercih edilmiştir. Tüm dünyada kentlilerin kullanım alanını genişletmek amacıyla çeşitli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Dünya üzerinde pek çok kentte, cadde ve sokaklar trafiğe kapatılarak yayaların kullanımına açık alanlara dönüştürülmüştür (Negiz vd., 2021: 137). Kentliler tarafından çeşitli amaçlarla kullanılan meydanlar, caddeler, sokaklar gibi herkesin kullanımına açık kamusal alanlar, ilgili kurumlar tarafından afetle mücadelede önemli roller üstlenmiştir. Kamusal alanların, afet ortaya çıkmadan önce uygun alanlar olarak belirlenmesi ve sağlanması afet sonrasında müdahale için hazırlıklı olma durumunu geliştirmeye yönelik stratejilerin önemli bir konusunu teşkil etmektedir (Anhorn ve Khazai, 2015: 789). Zira kamusal alanların afetten olumsuz etkilenen kişileri sübvans etme kapasitesi diğer alanlardan daha yüksektir. Daha geniş açık alanlara sahip olması ve kamusal alanlarda yapıların daha az olması bu alanları afetler karşısında avantajlı hale getirmektedir. Bunun yanı sıra kamusal alanlarda, barınma amacıyla geçici alanlar oluşturulurken izin alma, mülkiyet gibi sorunlarla karşılaşmamaktadır (Masoumi, 2017: 8). Bu sebeplerle afetle ya da herhangi bir tehlike ile karşılaşan kentliler kendilerini koruyabilmek amacıyla öncelikle kamusal alanlara sığınmak istemektedirler.

Afet sonrası, yaşadıkları yapılar zarar görmese dahi ortaya çıkan panik, korku gibi duyguların tesiri altında olan kentliler, buldukları binalara girmek istememekte uzun bir süre dışarıda kalmayı daha güvenli bulmaktadırlar. Kendilerini güvende hissederek sığındıkları ilk yer ise konutlarına en yakın kamusal alanlar olmaktadır (Korgavuş ve Ersoy, 2015: 401). Kamusal alanlar, gerekli durumlarda arıtılarak içme ve kullanım suyu temin edilmesinde de güvenli ortam sağlayabilmektedir (Allan vd., 2013: 253). Afet sonrası kente geçici süre merkezi su hizmeti verilememesi ile karşı karşıya kalınabileceğinden kamusal alanlarda kullanım ve içme suyunun sağlanabiliyor olması kamusal alanların işlevselliğini artırmaktadır.

Kentte meydana gelen şiddetli deprem gibi yıkıcı afetler sonrasında kamusal açık alanlar çok sayıda kentli için günlerce, haftalarca, bazen aylarca geçici barınma işlevi üstlenebilmektedir (Allan ve Bryant, 2011: 35-37). Bu alanlar, olağan zamanlarda günlük hayatın içinde bir yaşam standardı ve refah göstergesi iken doğal afet şartlarında günlük işlevinin çok ötesinde bir işlev de üstlenebilmektedir. Kentte meydana gelen afet koşullarında bu alanlar “*acil erişim, toplanma, havadan erişim, acil kurtarma malzemelerinin stoklanması ve dağıtımı, acil barınma amaçlı çadır ya da geçici konut alanı kullanımı ile önem kazanan kurtarıcı mekânlar*” a dönüşebilmektedir (Korgavuş ve Ersoy 2015: 401). Dolayısıyla, yıkıcı bir afet meydana geldikten sonra kamusal alanlar afetzede kentliler için hayati öneme sahip alanlara dönüşmektedir.

Türkiye Afet Müdahale Planı (2024: 58) incelendiğinde kamusal alan/mekân teriminin geçmediği, sadece Kritik Tesisler adı altında olarak “*Alışılabilen ve acil durum gerektiren olağanüstü durumlarda toplumun ihtiyaçlarını sürdürmesi, can ve mal kaybının azaltılması için gerekli olan birincil öneme sahip okul ve hastaneleri de kapsayan yapı, teknik yapı ve sistemleri*” anılmaktadır. 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun’da, 3194 sayılı İmar Kanunu’nda, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun’da, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda, afetlere hazırlık açısından herhangi bir kamusal alan düzenlemesine yönelik maddeye rastlanmamıştır. Bu durum, ülkemizde afet gibi kriz durumlarında kamusal alanın öneminin ve işlevsel kullanımının ön plana çıkartılmadığı ve yasalarda buna yönelik düzenleme yapılmadığını göstermektedir.

Anhorn ve Khazai (2015), yapmış oldukları çalışmada acil bir durumda, doğal tehlikelerden etkilenen insanlar için barınma alanını araştırmak amacıyla Nepal’in en büyük şehri olan Katmandu şehrindeki deprem tehlikesini açık alan uygunluk endeksi çerçevesinde vaka çalışması temelinde ele almıştır. Çalışmada, incelenen 410 açık alandan %12,2’sinin uygun olmadığını, neredeyse üçte ikisinin (%59,55) oldukça uygun olduğu bulgusuna ulaşmıştır. 2015 yılında 7,8 ve 8,1 şiddetindeki iki depremle sarsılan Nepal’de 8000 kişi hayatını kaybetmiştir (Anhorn ve Khazai, 2015: 789-803). Can kaybı sayısı az olmamakla beraber diğer depremlerle karşılaştırıldığında kamusal alanların afete cevap verme kapasitesi kayıp sayısını azaltmış olabilir yorumu getirilebilir.

1999 Marmara Depremi sonrasında “İstanbul İli Sismik Mikro Bölgeleme Dahil Afet Önleme/Azaltma Temel Planı Çalışması” gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) ve Japonya Uluslararası İş birliği Ajansı (JICA) tarafından bir rapor hazırlanmıştır. 2002 yılında yayınlanan JICA raporuna göre “ilk toplanma alanlarının

vatandaşlar tarafından kolayca fark edilebilen ve erişilebilen, yeterli alansal büyüklüğe sahip ve güvenli kamusal alanlar arasından seçilmesi gerektiğinin” üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte raporda, “Park alanları, açık alanlar, eğitim tesisleri, sağlık tesisleri, idari tesisler, spor alanları gibi kamusal alan kullanımlarının ilk toplanma alanı olarak hizmet verebileceği ve etkin bir afet planlama sürecinin gerçekleştirilmesi için kamusal nitelikteki alan ve tesislerin kritik bir öneme sahip olduğu tespitine” yer verilmiştir (Partigöç, 2023: 132). JICA raporları, çeşitli alanlarda dünya genelinde yürütülen projelerle ilgili olarak hazırlanan raporlardır. Bu kapsamda raporda kamusal alanların, afet sonrasında afet öncesi kullandıkları fonksiyonlarından farklı işlevlere sahip olmaları ile birlikte kentlerin olası bir afete karşı dayanıklılığında önemli bir rol oynadığı vurgulanmıştır.

Nalbantoğlu ve Güzer (2000: 99), 1999 tarihli Adapazarı deprem deneyiminden yola çıkarak kaleme aldıkları çalışmalarında Adapazarı’nda meydana gelen depremde yoğun yapılaşmanın olduğu kent merkezinde kamusal alanların sınırlı olması nedeniyle bu alanların yetersiz kaldığını ifade etmektedir. Ayrıca çalışmada, kamusal alanların afete yönelik işlevlerini yerine getirememiş olduğu belirtilmiştir. Bu durum, geçici barınma alanlarının düzenlenmesi ve kent yaşamının iyileştirilmesine yönelik çalışmaların kent merkezi dışına taşınmasına neden olmuştur. Benzer sorunlarla yeniden karşılaşmamak adına afet sonrası ortaya çıkabilecek sorunların/eksikliklerin farkında olarak ve olası bir afet durumunda kentlerde ilk toplanma (tahliye yeri) ve geçici iskân (çadır) alanları olarak kullanılacak kamusal alanların yerleşme genelinde yeterli düzeyde oluşturularak yapılandırılması gerekmektedir (Özcan vd., 2013: 4). Afet gerçekleşmeden önce kentte bulunan açık kamusal alanların tüm olumsuzluklar göz önünde bulundurularak işlevsel şekilde tasarlanıp planlanması kentlerin dayanıklılığının artırılması bakımından da önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda ülkelerin, kamusal alanlarını afet sonrası ihtiyaçlara göre şekillendirdiği ifade edilebilir. Pek çok ülke afet olgusunu düşünerek hareket etmekte ve kentsel planlamalarında afetlere yönelik düzenlemelere yer vermektedir. Bu kapsamda gündelik hayata entegre olacak şekilde planlanan kamusal alanlar, afetlerin ardından bir merkez üs olacak şekilde görev yapabilmektedir. Bu ülkelerin başında dünyadaki depremlerin %80’inin meydana geldiği “Ateş Çemberi” olarak anılan Pasifik Deprem Kuşağında yer alan Japonya gelmektedir (Karataş ve Oran, 2024). Japonya, coğrafi konumu sebebiyle sık sık depremler, tsunamiler, tayfunlar ve volkanik patlamalar gibi doğal afetlere maruz kalan bir ülke olması nedeniyle bu alanda geniş bir deneyime sahip bulunmaktadır. Japonya, kentlerini afetlere karşı güvenli olacak şekilde planlamaya ve güvenli kentler yaratmaya oldukça önem vermiştir.

Afet yönetimi alanında teknolojiyi iyi kullanma yanında kamu-özel sektör işbirliğinin etkisi (Ceren, 2023:89) ile başarıları tüm Dünya’ya örnek olan Japonya’da olası afetlere yönelik alınan önlemler: depreme dayanıklı binalar, akıllı telefonlar için geliştirilmiş acil durum uyarı sistemi, hareket eden her treni donduracak şekilde tetiklenen deprem sensörleri, deprem olduğu anda tüm TV kanallarının resmi deprem yayınına geçmesi ve halkı bilgilendirmesi, okullarda düzenli olarak deprem tatbikatlarının düzenlenmesi, geçmişten ders almak adına Kobe deprem anıt müzesi yapılması, kasırga tsunami gibi doğal afetlerin neden olduğu sel sularını toplamak ve en yakın nehre aktarmak, su baskınlarını engellemek için su tahliye tünellerinin inşa edilmesi (Dayman, 2023) sayılabilir. Japonya’da deprem sonrasında tahliye ve barınma amacıyla kullanılan kentsel açık ve yeşil alanların

kamusal açık alanlardan oluştuğu ve bu alanların afetzedelerin yaşamsal ihtiyaçları için acil durumlarda kullanabilmeleri adına depolamalar yapıldığı ifade edilebilir (Kırçın, 2017: 7). Örneğin, halka açık parklarda bankların çoğu su ısıtmak veya yemek pişirmek için ocak olarak kullanılabilir. Ayrıca bu alanlar soğuk havalarda vücut ısısını artırabilen sıcak su şişeleri oluşturmak için sıcak suyla doldurulabilen kaplarla doldurulmuştur (Ishikawa'dan aktaran Marangoz, 2021: 33-34). Bu bağlamda, Japonya'da kamu tesislerinin açık alanlarının işlevsel bir tasarıma sahip olduğu ifade edilebilir. Bu alanlara deprem sonrasında kullanılmak üzere, gerekli altyapı sistemleri hazırlanmıştır. Afetzedelerin yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmesi amacıyla olağanüstü durumlar için depolamalar yapılmıştır. Bir felaket meydana geldiğinde, elektriğin kesilme olasılığı yüksek olduğundan kamusal alanlar elektrik olmadan bile yol bulunmasını sağlayacak güneş enerjili ışıklar ve pillerle donatılmıştır. Bu alanlara döşenen zemin lambaları ise kentlileri tahliye alanına yönlendirecek şekilde düzenlenmiştir. Kamusal alanlardan biri olan parklarda eşit aralıklarla dizilmiş rögar kapakları da afet anlarında afetzedelerin tuvalet olarak kullanabilmesi amacıyla tasarlanmıştır (Ishikawa'dan aktaran Marangoz, 2021: 33-38). Japonya'da 1 Eylül 1923'te 7,9 kuvvetinde gerçekleşen Büyük Kanto depreminde yaklaşık 143 bin kişi ölmüştür. 1 Ocak 2024'te 7,6 büyüklüğünde meydana gelen Noto depreminde ise 240 kişi hayatını yitirmiştir (Xinhua, 2024). İki deprem arasında geçen bir yüzyılda Japonya afet yönetimi konusunda ciddi ilerleme kaydettiğini ispatlamıştır.

4. 6 ŞUBAT 2023 TARİHLİ KAHRAMANMARAŞ DEPREMİ

Kahramanmaraş, Akdeniz Bölgesinin Adana bölümünde yer almaktadır. Doğu Anadolu Fayı ile Ölü Deniz Fayı'nın etkisi altında olan kent, birinci derece deprem bölgesinde bulunmaktadır. Kahramanmaraş ilinin nüfusu 1.177.436'dır (2022 sonu). Nüfus yoğunluğunun fazla olduğu ilçelerden biri, ilin merkez ilçelerinden olan Dulkadiroğlu'dur (TÜİK, 2023).

AFAD ön değerlendirme raporuna göre, Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesinde 6 Şubat 2023 tarihinde birincisi saat 04.17'de 7,7(Mw); ikincisi Elbistan ilçesinde saat 13.24'te 7,6 (Mw) büyüklüğünde iki deprem meydana gelmiştir. Meydana gelen bu depremler, Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşanmış en büyük deprem felaketi olarak kayıtlara geçmiştir. Her iki depremden de etkilenen Kahramanmaraş çok ağır hasar almış ve deprem sonucunda büyük bir yıkım yaşanmıştır. Depremlerden Kahramanmaraş dışında, Şanlıurfa, Adana, Hatay, Adıyaman, Gaziantep, Malatya, Kilis, Diyarbakır, Osmaniye ve Elâziğ olmak üzere toplamda 11 il etkilenmiştir. 19 Haziran 2023 tarihli verilere göre toplam can kaybı sayısı 50 bin 783 kişi olarak açıklanmıştır (afad.gov.tr, 2023:1). Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından binalarda yapılan ilk hasar tespit verilerine göre, depremlerden en çok hasar alan ilçeler, Gaziantep'in Nurdağı, Adıyaman'ın Merkez, Kahramanmaraş'ın Dulkadiroğlu ve Hatay'ın Antakya ilçeleri olmuştur. Kahramanmaraş genelinde incelenen bina sayısı 44 bin 370, acil yıkılacak, ağır hasarlı, yıkık bina sayısı ise 8 bin 633 olarak tespit edilmiştir. İlk hasar tespit verilerine göre kentin en fazla yıkıma uğrayan Dulkadiroğlu İlçesinde de acil yıkılacak, ağır hasarlı, yıkık bina sayısı 3.042 olarak açıklanmıştır (www.aa.com.tr, 2023).

Kentlerin afetlere hazırlık anlamında planlarını ortaya koyabilecekleri çalışmalardan biri olan Stratejik Planları deprem illerinden Kahramanmaraş ve Dulkadiroğlu İlçesi için

incelendiğinde; Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi stratejik planında olası bir afete yönelik; afet ve acil durumda güvenliği arttırma, afetler ile mücadelede planlama, eğitim ve tedbir çalışmaları, kentsel dönüşümde afet ile bütüncül yaklaşımın ele alınması, afet toplanma alanları için Millet Bahçesi projesi ve doğal afetler ile ilgili eğitim projeleri, yer almıştır (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2020).

Tablo 1. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi ve Dulkadiroğlu Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planlarında Afet⁴

2020-2024	Kurumsal Tarihçe	Mevzuat Analizi	Üst Politika Analizi	Ürün ve hizmetler	Afet birimleri	PES TLE Analizi	SWOT Analizi	Hedefler	Sorumlu Birimler	Performans Göstergeleri	Faaliyet ve projeler	İşbirliği kurumları	Risk Analizi	Tespit ve ihtiyaçlar	Bütçe
Kahramanmaraş	-	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	-	-	+	+
Dulkadiroğlu	-	+	YOK	-	-	+	+	+	+	-	-	-	-	+	-

Dulkadiroğlu Belediyesi 2020-2024 stratejik planında doğal afetler başta SWOT analizi olmak üzere her bir birimin belirttiği *riskler* arasında sayılmıştır. Plan dahilinde belediyenin afete dair toplanma alanlarının artırılması gerektiği ve bu alanların hazırlanması gerektiği “*Olası afetlerde halkın toplanma alanı olduğundan yeşil alanların korunması ve artırılması*” ifadesiyle vurgulanmıştır (Dulkadiroğlu Belediyesi, 2020-2024: 44). Ancak planda ilçenin afet riskinin altı çizilmesine rağmen buna yönelik herhangi bir afet birimi kurma, performans göstergesi belirtme, kurumlararası işbirliği geliştirme ya da bütçede kalem ayırma yoluna gidilmemiştir.

4.1. Dulkadiroğlu İlçesinde Kamusal Alanların Afet Yönetimi Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Kamusal alanların afet yönetimi çerçevesinde nerede konumlandığını araştırabilmek adına, toplamda on bir ilçe belediyesi bulunan Kahramanmaraş’ın ilçe belediyelerinin resmî web sayfaları incelenmiştir. Kahramanmaraş’ın ilçe belediyelerinin arasında ise Dulkadiroğlu ilçe belediyesinin resmî web sayfasında acil toplanma alanlarına rastlanmış ancak diğer ilçe belediyelerinin resmî web sayfalarında acil toplanma alanlarına rastlanmamıştır. Dulkadiroğlu ilçe belediyesinin ise afet yönetimi hakkında toplanma alanlarını kamusal alanlardan oluşturduğu görülmüştür⁵. Bu alanların 19 tanesi okul, 20 tanesi park veya

⁴Tablo oluşturulurken başlıklar için Korkin ve Öztop’un 2022 yılında “Journal of Civilization Studies” dergisinde yayımladıkları “Büyükşehir Belediyelerinin Stratejik Planlarında Afet Yönetimi” makalesinde uygulanan yöntemden esinlenilmiştir.

⁵Belediye web sayfasında belirtilen toplanma alanları: Egemenlik Parkı ve Reşit Gümüşer İ.Ö.O., Mehmetçik Parkı, Kahramanmaraş L. ve Milli Eğitim Müd., Fatih İ.Ö.O. ve Çevresi, Şeyh Adil Parkı, Ulu Cami ve Demokrasi Meydanı, Kahramanmaraş Ortaokulu Sevim Şirikci Mes. Tek. And. L., Fatih Anadolu Lisesi, Gaziler İhtiyaç Engelliler İ.Ö.O. ve Çevresi, Şehit Ahmet Çiftaslan Parkı, Abdurrahim Karakoç Parkı, Sütçü İmam Anadolu İmam Hatip L. ve Çevresindeki Okullar ve Parklar, 12 Şubat İlkokulu, Necmettin Gevri ve Kümbet Parkı, Turan İlkokulu, 5 Nisan İlkokulu ve Sakarya Taziye Evi, Hoca Ahmet Yesevi Parkı ve Okulu ile Milli Eğitim Depo Alanı, Tarım Yıkılan Bina Alanı ve Müdürlüğü, Karayolları 55. Şube Bakım Şefliği, Menderes Parkı, Trafik Eğitimi

meydan, 3 tanesi ise kamu binalarından oluşmaktadır. Ancak Dulkadiroğlu ilçesinde yer alan toplanma alanlarının birbirine çok yakın kamusal alanlardan oluştuğu gözlenmiştir. Toplanma alanlarının birbirine yakın olmasının yanı sıra nüfusuna oranla az sayıda olması da dikkat çekmektedir. Bu durum, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı Fatih Mehmet Erkoç'un 19 Mart 2019 tarihinde Milli İrade meydanı açılış konuşmasına da yansımıştır. Dönemin belediye başkanı açılış konuşmasında "Kahramanmaraş'ımızı yeni bir meydana kavuşturduk. Kahramanmaraş'ımızın en büyük eksiklerinden bir tanesi meydanlarımızın olmamasıydı" ifadesine yer vermiştir. Bu ifade, ilçede afet anına yönelik belirlenen toplanma alanlarının yetersizliğinin bir ifadesi olarak değerlendirilebilir.

Fotoğraf 1. Deprem Sonrası Kahramanmaraş Dulkadiroğlu İlçesi Trabzon Caddesi

Kaynak: www.habertürk.com (7 Şubat 2023).

Fotoğraf 1'de, 6 Şubat 2023 tarihli deprem sonrasında ilçede yıkımın en çok olduğu ve kentin en işlek caddelerinden biri olan Trabzon Caddesi'nin 7 Şubat 2023 tarihli görüntüsünde yaşanan kaos ve yıkım yer almaktadır

Kahramanmaraş'ın Dulkadiroğlu ilçesinde yer alan kamusal alanlar, 7 Mayıs 2023 tarihinde yerinde gözlem ile fotoğraflanarak incelenmiştir. İnceleme sonucunda kamusal alanların afet sonrasında hangi işlevler üstlendiği gözlenmiştir. İlçede yapılan saha araştırmasına göre, kamusal alanlarda çadır kentlerin, mobil mutfak- ekmek fırınlarının kurulduğu ve yemek dağıtımını amacıyla tırların konuşlandırıldığı, çadır aşevlerinin kurulduğu, prefabrik çarşıların yapılarak kentlilerin kullanımına açıldığı ve konteyner kentlerin konumlandırıldığı gözlenmiştir.

Parkı, Mehmet Akif Parkı ve İ.Ö.O., Cahar Duduyev Parkı, Saçaklızade Halk Kütüphanesi ve Park Alanları, Osmanlı Park, Şehit Ali Dalgara Parkı, Zübeyde Hanım Anaokulu, Dulkadiroğlu Parkı 1, Dulkadiroğlu Parkı 2, Tepe Park, Aslanbey Parkı, Kanuni Parkı ve Bağlarbaşı İm. Hat. O., Dulkadiroğlu İlkokulu ve Semt Sahası, Diş Hastanesi Arkası Okullar, Zülfikar Parkı, Yahya Kemal İlkokulu, Yaşar Gölcü İlkokulu ve Çevresi, Millîş Nuri İlkokulu.

Fotoğraf 2. Milli İrade Meydanı 6 Şubat 2023 Depremleri Öncesi ve Sonrası Kullanımları

Kaynak: kahramanmaras.bel.tr (10.05.2023) ve Başak Turna kişisel arşivi (7.05. 2023).

Fotoğraf 2’de, Dulkadiroğlu ilçesinde bulunan 2019 yılında halkın kullanımına sunulmuş Milli İrade Meydanı’nın afet öncesi ve sonrası hangi işlevleri üstlendiği afet öncesinde çocukların fiziksel aktivelerde bulunduğu, paten kaydığı yetişkinlerin ise meydana sosyal etkileşimde bulunduğu, bankta oturup sohbet ettiği görülmektedir. Afet sonrasında ise ilçeye ait kamusal alanlardan biri olan Milli İrade Meydanı’nın bambaşka işlevler üstlendiği tespit edilmiştir: Meydan’da Jandarma Genel Komutanlığına ait turlar, kentli afetzedelerin beslenme ihtiyaçları için konuşlandırılmış bulunmaktadır. Ayrıca çadırlarda bir aşevinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu alanda afet öncesinde yerleştirilmiş bilgilendirici “Afet ve Acil Durum Toplanma Alanı” levhasının da bulunduğu gözlenmiştir.

Fotoğraf 3. Ulu Camii’nin Deprem Öncesi ve Sonrası

Kaynak: kahramanmaras.bel.tr (10.05.2023) ve Başak Turna kişisel arşivi (07.05.2023).

Fotoğraf 3’te İlçe kent merkezinde yer alan tarihi Ulu Camii’nin deprem öncesi ve sonrası kullanımına yer verilmiştir. Kentin buluşma noktası olarak adlandırılan ve bir bölümü depremden sonra hasar alarak yıkılan Ulu Camii’nin yanına Diyanet İşleri tarafından ibadet amaçlı bir adet çadır mescit kurulduğu gözlenmiştir.

Fotoğraf 4. Fuar Merkezi'nin Deprem Öncesi ve Sonrası

Kaynak: kahramanmaras.bel.tr (10.05.2023) ve Başak Turna kişisel arşivi (07.05.2023).

Fotoğraf 4'te İlçede bulunan fuar alanında deprem öncesinde kitap fuarları sergi gibi etkinlikler düzenlenirken, bu alanın çadır kente dönüştüğü ve afetzede kentlilerin beslenme ihtiyacına yönelik mobil mutfak ve tırların konuşlandırıldığı gözlenmiştir. Kahramanmaraş Fuar Merkezi'nde kurulan toplam 700 çadırda 7 bin kişinin yaşadığı ve fuar alanının Kahramanmaraş ilindeki en büyük çadır alanlarından biri olduğu AFAD yetkililerince ifade edilmiştir.

Dulkadiroğlu ilçesi özelinde kamusal alanların afet sonrasında önemli işlevler üstlendiği gözlenmiştir. Bunun yanı sıra özellikle afet gibi olağanüstü durumlarda kentlilerin kullanımları bakımından kamusal alanların kent genelinde uygun dağılımının da önemli bir husus olduğu ifade edilebilir. Dulkadiroğlu İlçesi özelinde kamusal alanların yaygınlaştırılması için planlamaların yapılarak gerekli adımların atıldığı gözlenmiştir. Ancak, İlçe özelinde, incelenen bu alanların birbirine çok yakın mesafelerde bulunduğu ve afet sonrası kullanım için bu alanların genişletilerek tasarlanması, yeniden dağılımlarının planlanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

5. SONUÇ

Türkiye'de başta deprem olmak üzere çeşitli afetlerin yıkıcı sonuçları ile karşı karşıya kalındığı görülmektedir. Geçmişte yaşanan tecrübeler can ve mal kayıplarını azaltmaya yönelik afet öncesinde alınacak tedbirlerin ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. Başarılı bir afet yönetiminde hem afet öncesi hem de afet sonrası için kentsel mekanların özellikle kamusal alanların etkin şekilde tasarlanması gerekmektedir. Çalışmada; kentte yaşayan insanların kolaylıkla erişebildiği, çeşitli sosyo-kültürel aktivitelere ev sahipliği yapan, kentlilerin sosyalleşebildiği, etkileşim ve paylaşımda bulunabildiği ve onları bir araya getiren kamusal alanların afet yönetimi çerçevesinde üstlenebileceği işlevler incelenmiştir. Farklı ülke örnekleri ele alınarak kentsel kamusal alanların hem afet öncesinde hem sonrasında kentte yaşayan insanların gereksinimlerine yönelik tasarlandığı görülmüştür. Kahramanmaraş'ın Dulkadiroğlu İlçesi ile sınırlı olan bu çalışmada ise kamusal alanların afet sonrasına yönelik yeterli tasarıma sahip olmadığı gözlenmiştir. Zira mevcut kamusal alanlar kentlilerin yalnızca kısa süreli kaldığı ya da çocukların oyun oynayabileceği alanlar şeklinde planlanmıştır. Oysaki bir afetin ardından kentlilerin ilk sığınabileceği mekanlar, tüm kentlilerin kullanımına açık olan kamusal alanlardır. Kamusal alanların, işlevsel hale getirilmesi başarılı bir afet yönetimi açısından hayati önem taşımaktadır. Ancak Türkiye'de afetlere yönelik kamusal alanların düzenlenmesine dair herhangi bir yasal düzenlemeye

rastlanmamıştır. Kahramanmaraş özelinde Dulkadiroğlu İlçesi ile sınırlı olan bu çalışmada kamusal alanların afet sonrasına yönelik yeterli tasarıma sahip olmadığı gözlenmiştir.

Kamusal alanların afet yönetiminde fonksiyonel hale getirilmesi ve etkin kullanılabilmesinde merkezi yönetimin sorumluluğu bulunmakla birlikte yerel yönetimlerin; belediyelerin, il ve ilçe düzeyinde afete hazırlık kapasitesini artırmak için hazırlıklar yapılmalıdır. Vatandaşa en yakın hizmet birimleri olarak yerel yönetimlerin eşitliği ve dayanışmayı önceleyen kentsel siyaset ortaya koyması gerekmektedir. Stratejik planlarında ayrı bir başlık altında afet yönetimi planlanmalı buna yönelik sorumlu afet birimleri oluşturulmalı, uluslararası düzeyde son gelişmeler takip edilmeli tecrübe ve iyi örnekler izlenmeli, teknolojik yatırımlar yapılmalı, yeterli bütçe ayrılmalıdır. Yerel yönetimler kent mekânsal planlarında afet riskini azaltmaya yönelik uygulamalara öncelik vermelidir; kamusal alanların kullanımına yönelik kent planlama stratejilerinin şekillendirilmesi, kentsel mekânda tedbirlerin planlanması, afet anında herkesin ulaşabileceği yeterlilikte kamusal alanların çoğaltılması, farkındalığı artırmak adına gerekli levhaların artırılması, halkın bilgilendirilmesi, kentteki diğer kurumlarla iş birliği içinde hareket edilmesi gerekmektedir. Tüm Anadolu kentlerinin afetlere daha hazır olmaları için afet öncesine odaklanarak gerekli tedbirlerin alınması olası zararları azaltmak bakımından oldukça önemlidir. Afet öncesinde vatandaşların rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılayabilen kamusal alanların, afet sonrası toplanma alanları olarak hizmet verecek şekilde yeniden düzenlenmesi, donatılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Kamusal alanlar, deprem hazırlığı ve müdahalesinde temel unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu alanlarda etkili bir deprem yönetimi stratejisi oluşturmak ve afet sonrası toparlanmayı desteklemek için dikkatlice planlanmanın yapılması gerekmektedir.

Çalışma, afet sonrası kayıpları azaltmak adına, Kahramanmaraş Dulkadiroğlu İlçesi özelinde afet yönetimi çerçevesinde kamusal alanların önemini vurgulamak üzere kaleme alınmıştır. Başarılı bir afet yönetimi için akademik çalışmalarda, konunun deprem riski içeren tüm Anadolu kentlerinde de farklı ana bilim dallarınca çalışılması; olası risklerin önlenmesi açısından önem taşımaktadır.

YAZARLARIN BEYANI

Yayın Etiği Beyanı: Araştırmanın tüm safhalarında araştırma ve yayın etiğine özen gösterilmiştir.

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

Acar, H. (2022). Jürgen Habermas ve Hannah Arendt'in kamusal alan yaklaşımlarının karşılaştırmalı analizi. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 3(1), 43-60.

Anadolu Ajansı (2023). *Kahramanmaraş Merkezli Depremlerden Etkilenen İlçelerdeki İlk Hasar Tespit Verileri Açıklandı*. URL: <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/kahramanmaras->

merkezli-depremlerden-etkilenen-ilcelerdeki-ilk-hasar-tespit-verileri-aciklandi-
/2819579 (Erişim Tarihi: 15.02.2023).

- AFAD, (2012). Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Hazırlama Ekibi: Hakan Benli vd. *Türkiye’de Afet Yönetimi ve Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri Kitapçığı*, 1-68, URL: https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/35429/xfiles/turkiye_de_afetler.pdf (Erişim Tarihi: 23.04.2023).
- AFAD, (2023). Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, *2022 Yılı Doğa Kaynaklı Olay İstatistikleri*, URL: <https://www.afad.gov.tr/afet-istatistikleri> (Erişim Tarihi: 23.04.2023).
- Akten, S. (2023). *Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası için akademik öneriler, bölüm adı: afet yönetim planlarında açık ve yeşil alanların önemi ve gerekliliği üzerine bir araştırma*, Öztürk M. ve Kırca M., (Ed.). Özgür Yayınları.
- Allan, P., & Bryant, M. (2011). Resilience as a framework for urbanism and recovery. *Journal of Landscape Architecture*, 6(2), 34-45.
- Allan, P., Bryant, M., Wirsching, C., Garcia, D., & Rodriguez, M.T. (2013). The influence of urban morphology on the resilience of cities following an earthquake, *Journal of Urban Design*, 18(2), 242-262.
- Anhorn, J., & Khazai, B. (2015). Open space suitability analysis for emergency shelter after an earthquake, *Natural Hazards Earth System Science*, (15), 789–803.
- Arendt, H. (2006). *İnsanlık durumu* (Çev: B. S. Şener). İletişim Yayınları.
- Ceren, A. (2023). Türkiye’de afet yönetimi ve afetlerde teknoloji kullanımının önemi, *R&S-Research Studies Anatolia Journal*, 6(1). 78-106.
- Dayman, L. (2023). Number of ways japan prepares for earthquakes, URL: <https://theculturetrip.com/asia/japan/articles/8-ways-japan-prepares-for-earthquakes>, (Erişim Tarihi: 1.2.2024).
- Donat, O. ve Savaş Yavuzçehre, P. (2016). Batı’da ve Osmanlı’da kamusal mekânın tarihsel süreçteki değişimi. *Asos Journal (The Journal of Academic Social Science)*, 4(26), 505–519.
- Donat, O. ve Savaş Yavuzçehre, P. (2016). Sakin kent (cittaslow) üyeliğinin kamusal mekanlara etkisi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (35), 115-126.
- Erdin, H. E., Zengin Çelik, H., Sılaydın, M. B. ve Partigöç, N. S. (2023). Afet ve acil durumlarda sosyal altyapı alanlarının toplanma alanı olarak belirlenme kriterleri ve yöntemi. *Türk Deprem Araştırma Dergisi*, 5(1), 1–21.
- Erdönmez, E. ve Çelik, F. (2016). Kentsel mekânda kamusal alan ilişkileri. *TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, (14), 145-163.
- Erdönmez, E. ve Akı, A. (2005). Açık kamusal kent mekanlarının toplum ilişkilerindeki etkileri. *Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi e-Dergisi*, 1(1), 67-87.

- Firidin Özgür, E. (2017). *Bir Kenti Anlamak Sinop Yaz Atölyesi, Bölüm Adı: Kamusal Alan ve Kamusal Mekân Perspektifinden Kentleşme ve Planlama*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Gökgür, P. (2008). *Kamusal mekânda kamusal alanın yeri*, Bağlam Yayınevi.
- Gökgür, P. (2017). *Kamusal Alanların Mekansal Organizasyonu, Spatial Organization of Public Spaces, Bölüm Adı: Kamusal Alanın Değişimini ve Dönüşümünü Etkileyen Faktörler*, Çelikyay S. (Ed.). Bartın Üniversitesi Yayınları.
- Gül, H., Negiz, N., Efe S. ve Özcan, F., (2019). Antik Çağ'dan günümüze kentsel kamusal mekânın dönüşümü. *Şehir ve Medeniyet Dergisi*, 14-26.
- Habermas, J. (2005). *Kamusallığın yapısal dönüşümü* (Çev: T. Bora ve M. Sancar). İletişim Yayınları.
- Habertürk Gazetesi (2023). *Depremden önce ve depremden sonra kahramanmaraş trabzon caddesi* <https://www.haberturk.com/depremden-once-ve-depremden-sonra-kahramanmaras-trabzon-caddesi-3563206>.
- Kadioğlu, M. (2008). *Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri. Modern, bütünleşik afet yönetiminin temel ilkeleri*. Kadioğlu M. ve Özdamar E. (Ed.). İsmat Matbaacılık.
- Kahraman, S., Polat, E. ve Korkmazyürek, B. (2021). Afet yönetim döngüsündeki ana terimler. *Avrasya Terim Dergisi*, 9 (3), 7-14.
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi (2023). URL: <https://kahramanmaras.bel.tr/>, (Erişim Tarihi: 29.04.2023).
- Kahramanmaraş Dulkadiroğlu Belediyesi (2023). URL: <https://www.dulkadiroglu.bel.tr/i/acil-toplanma-alanlari.html>, (Erişim Tarihi: 29.04.2023).
- Kahramanmaraş Dulkadiroğlu Belediyesi Stratejik Planı 2020-2024 (2023). URL: <https://www.dulkadiroglu.bel.tr/y/stratejik-planlar.html>, (Erişim Tarihi: 7.5.2023).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi (2023). URL: <https://kahramanmaras.bel.tr/milli-irade-meydani-cami-alani-ve-yeralti-otoparki>, (Erişim Tarihi: 12.05.2023).
- Karataş, D. ve Oran, D., K., (2024). Anadolu Ajansı. URL: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/japonyayi-sarsan-buyuk-depremler/3097982>, (Erişim Tarihi:1.2.2024).
- Karayılmazlar, A. S. ve Çelikyay H. S. (2018). Kentlerde kamusal alanların tasarımı ve önemi. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(17), 83-89.
- Korgavuş, B. ve Ersoy, M. (2015). Kadıköy ilçesi kentsel açık ve yeşil alanlarının olası istanbul depreminde yeterliliğinin irdelenmesi., International Burdur Earthquake & Environment Symposium (IBEES) Uluslararası Burdur Deprem ve Çevre Sempozyumu.
- Khan, H., Vasilescu, L. G., & Khan, A. (2008). Disaster management cycle-a theoretical approach. *Journal of Management and Marketing*, 6(1), 43-50.

- Kırçın, P. N., Çabuk, S. N., Aksoy, K. ve Çabuk, A (2017, 11-13 Ekim). *Ülkemizde yeşil alanların afet sonrası toplanma alanı olarak kullanılma olanaklarının artırılması üzerine bir araştırma*, Uluslararası Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye.
- Korkın, E. ve Öztop, S. (2022). Büyükşehir belediyelerinin stratejik planlarında afet yönetimi. *Journal of Civilization Studies*, 61-75.
- Marangoz, A. (2021). *Bir kamusal alan olan afet parklarının tasarım kriterlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Kültür Üniversitesi.
- Masoumi, M. (2017). Innovating a new idea namely: disaster park (Multi Use Park). *International Journal of Scientific Study*, 5(3): 5-10.
- Nalbant, M. (2016). Türkiye’de kentsel mekânlarda kamusal alanın konumu: tarihsel perspektiften bir değerlendirme. *BEU Akademik İzdüşüm Dergisi*, 1(1), 12-27.
- Nalbantoğlu, O. ve Güzer., B. (2000, 19-21 Ekim). *Afet sonrası yeniden inşaat ve örgütlenme süreçlerinin bir aracı olarak açık alanlar: Adapazarı’ndan örneklendiklerimiz*, Peyzaj Mimarlığı Kongresi, Ankara, Türkiye.
- Negiz, N., Savaş Yavuzçehre, P. ve Yalçın, Ö. (2021). Covid-19 sürecinde kentler ve kentliler yaşananlar ve beklentiler üzerine tespitler göller bölgesi bulguları. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 39, 135–153.
- Onat, Nazım, (2013). *Kamusal alan ve sınırları*, Durak İstanbul Yayınevi.
- Özbek, M. (2004). *Kamusal alan, Bölüm Adı: 1. kısım kamusal alanı kavramlaştırmak giriş: Kamusal alanın sınırları*. Özbek M. (Ed.). Hil Yayınları.
- Özcan, N.S., Erdin, H. E. ve Zengin, H. (2013, 11-13 Kasım). *Kentlerde açık ve yeşil alan sistemlerinin afet yönetimi bağlamında kullanılabilirliğinin değerlendirilmesinde coğrafi bilgi sistemleri (Cbs): İzmir örneği*. TMMOB Coğrafi Bilgi Sistemleri Kongresi, Ankara, Türkiye.
- Partigöç, N. S., (2023). Afet sonrası toplanma alanlarına yönelik kapasite yeterliliğinin değerlendirilmesi: Merkezefendi İlçesi (Denizli) örneği. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(1), 128-147.
- Savaş Yavuzçehre, P. ve Çezik, U. K. (2015). Sümerbank’tan Sümerpark’a: Alışveriş merkezine dönüşen kamusal alanlar. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(1), 23-53.
- Sarıbay, A. Y., (2000), *Kamusal alan, diyalojik demokrasi, sivil itiraz*, Alfa Yayınları.
- Saygılı, H. B. ve Akpınar, A. (2022). Aydın/Efeler kentsel yeşil alanlarının afet ve acil durum toplanma alanları açısından yeterliliğinin incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(2), 305-311.
- Saxena, M. R. (2016, November). *Role of open spaces in disaster management* [Conference Paper]. Goenka University.

- Sılaydın Aydın, M. B., Partigöç, N. S., Zengin Çelik, H. ve Erdin, H. E. (2020). Potansiyel toplanma alanı olabilecek sosyal altyapı alanlarının imar planlarındaki durumu: İzmir kenti örneği. *Dirençlilik Dergisi*, 4(2), 373-389. URL:<https://doi.org/10.32569/resilience.776319> (Erişim Tarihi: 20.05.2023).
- T.C. İçişleri Bakanlığı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (2023). 06 Şubat 2023 Pazarcık (Kahramanmaraş) MW 7.7, Elbistan (Kahramanmaraş) MW 7.6 Depremlerine İlişkin Ön Değerlendirme Raporu. URL: https://deprem.afad.gov.tr/assets/pdf/Kahramanmaraş%20%20Depremleri_%20On%20Değerlendirme%20Raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 23.04.2023).
- T.C. İçişleri Bakanlığı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (2024). Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP), URL: <https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-plani>, (Erişim Tarihi: 1.2.2024).
- T.C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu (2023). Türk Dil Kurumu, URL: <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 12.05.2023).
- Türer Başkaya F. A. (2023). Afete duyarlı peyzaj planlaması, depremler ve Türkiye. *Peyzaj Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi*, 5(1), 55-62.
- TDK (2023). Türk Dil Kurumu Sözlükleri, URL: <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 24.04.2023).
- TÜİK (2023). Türkiye İstatistik Kurumu, URL: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109> (Erişim Tarihi: 20.04.2023).
- Uzgören, G. ve Erdönmez M. E. (2017). Kamusal açık alanlarda mekân kalitesi ve kentsel mekân aktiviteleri ilişkisi üzerine karşılaştırmalı bir inceleme. *Megaron Dergisi*, 12(1), 41-56.
- Xinhua (2024) 232 confirmed dead after Japan's Noto quake: local gov't, URL: <https://english.news.cn/20240117/b40d8aec7a404ff0956db2ffdc848367/c.html>, (Erişim Tarihi: 2.2.2024)
- Yiğiter, R. G. (2005). Kentsel yerleşmeleri afetlere hazırlama odaklı kent planlaması ve zarar azaltma. *Genel afet yönetimi temel ilkeleri içinde*. JICA Yayınları.
- Zabcı, F. (2012). *Siyaset bilimi kavramlar, ideolojiler, disiplinler arası ilişkiler*. Kitap Bölümünün Adı: Kamusal alan, Yordam Kitap.
- Zhu, C., Wang, Y., Ren, W., Luo, I., Yin, Y., Xie, W., & Liu, W. (2016). The planning of green spaces to prevent and avoid urban disasters in dujiangyan. *International Journal of Simulation: Systems, Science & Technology* 17(46), 27.1-27.6
- 3194 Sayılı İmar Kanunu, R.G.:9.5.1985, Sayı: 18749.
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu, R.G.: 13/7/2005, Sayı: 25874.

5902 Sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun, R.G.:17.6.2009, Sayı: 27261.

6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun, R. G.: 31/5/2012 Sayı: 28309.